

Selgitustaotluse esitaja

Teie 28.08.2026

Meie .09.2026 nr 4-14/26-78/2

Vastuskiri valdade ja linnade tulubaasi kujundamise dokumentide kohta

Austatud pöördumise saatja

Edastame alljärgnevalt Teie soovitud teabe ja selgitused aastatel 1990-1995 valdade ja linnade tulubaasi kujundamist puudutavate dokumentide kohta. Viited asjakohastele dokumentidele on lisatud hüperlinkidena.

Riigikogu Kantselei valduses ei ole 1993. aastal tegutsenud Vabariigi Valitsuse töörühma (juhataja Heido Vitsur) materjale. Töörühma materjale puudutavas osas edastame Teie selgitustaotluse käesoleva kirjaga vastamiseks Riigikantseleile (Lisa M. M. selgitustaotlus (AK).pdf)

Seadused ja nendega seotud materjalid

- 1) Eesti Vabariigi üksikisiku tulumaksu seadus (RT 1990, 14, 151), vastu võetud 11. oktoobril 1990. Seaduse seletuskirja ja selle lisasid Riigikogu Kantselei infosüsteemis, samuti arhiivis ei leidunud. Seadusega seotud dokumentide kohta on Rahvusarhiivis olemas säilik ERA.R-3.3.15131.

Seaduse §-s 2 nähti ette tulumaksu laekumine üksikisiku elukohajärgse esmatasandi kohaliku omavalitsusüksuse eelarvesse. Alaliselt väljaspool Eesti Vabariiki elavate, kuid Eesti Vabariigis tulu saavate üksikisikute tulumaks laekus tuluallika asukoha järgse esmatasandi kohaliku omavalitsusüksuse eelarvesse. Seaduse § 9 lõikega 1 kohustati tööandjat või muud juriidilist isikut pidama kinni tulumaksu töövõtjate või muude üksikisikute kasuks tehtavatelt väljamaksetelt, naturaaltasudelt ja eraldistelt vastavalt kõnealusele seadusele ning kandma selle samaaegselt kohaliku eelarvesse. Seaduse § 17 järgi oli selle haldusüksuse kohalikul omavalitsusel, mille eelarvesse tulumaks laekus, õigus anda üksikutele maksukohustuslastele ja nende gruppidele tulumaksusoodustusi või neid tulumaksust vabastada.

Seaduses ei olnud kindlaks määratud, milliste kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmise katteks tulumaksust laekuvat raha kohalik omavalitsusüksus kasutada võib.

- 2) Tulumaksuseadus (RT I 1993, 79, 1184), vastu võetud 8. detsembril 1993. Tulumaksuseaduse eelnõu 261 SE menetlusandmed, sh seletuskiri on leitav Riigikogu koduleheküljelt. Seadusega seotud dokumentide kohta on Rahvusarhiivis olemas säilik ERA.5119.2.355.

Seaduse §-ga 8 nähti ette tulumaksu laekumine riigieelarvesse, välja arvatud residendist füüsilise isiku tulumaks, millest 52% laekus elukohajärgse omavalitsuse eelarvesse.

Seaduses ega selle seletuskirjas ei olnud märgitud, milliste kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmise katteks tulumaksust laekuvat raha kohalik omavalitsusüksus kasutada võib.

- 3) Tulumaksuseaduse § 8 muutmise seadus (RT I 1995, 94, 1626), vastu võetud 13. detsembril 1995. Tulumaksuseaduse § 8 muutmise seaduse eelnõu 186 SE menetlusandmed, sh seletuskiri on leitav Riigikogu koduleheküljelt. Seadusega seotud dokumentide kohta on Rahvusarhiivis olemas säilik ERA.5119.2.1066.

Seaduse § 1 punktiga 2 muudeti tulumaksuseaduse §-i 8 selliselt, et residendist füüsilise isiku tulumaksust hakati kandma riigi eraldisena 56% elukohajärgse omavalitsuse eelarvesse.

Seaduses ega selle seletuskirjas ei olnud märgitud, milliste kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmise katteks tulumaksust laekuvat raha kohalik omavalitsusüksus kasutada võib.

- 4) Maamaksuseadus (RT I 1993, 24, 428), vastu võetud 6. mail 1993. Maamaksuseaduse eelnõu 3670605 SE menetlusandmed, sh seletuskiri on leitav Riigikogu koduleheküljelt. Seadusega seotud dokumentide kohta on Rahvusarhiivis olemas säilik ERA.5119.2.247.

Seaduse § 1 lg 1 teise lause kohaselt koosnes maamaks riiklikust ja kohalikest maamaksust. Seaduse § 6 lõike 2 järgi laekus kohalik maamaks esmatasandi omavalitsusüksuse eelarvesse.

Eelnõu seletuskirja esimesel lehel on märgitud, et esmatasandi omavalitsusele laekuv osa maksust võimaldab ühtlustada maade erinevast asukohast ja kvaliteedist tulenevaid majandamistingimusi piirkonna sees.

- 5) Valla- ja linnaeelarve ning riigieelarve vahekorra seadus (RT I 1993, 58, 802), vastu võetud 10. augustil 1993. Valla- ja linnaeelarve ning riigieelarve vahekorra seaduse eelnõu 159 SE menetlusandmed, sh seletuskiri on leitav Riigikogu koduleheküljelt. Seadusega seotud dokumentide kohta on Rahvusarhiivis olemas säilik ERA.5119.2.305.

Seaduse §-ga 2 sätestati riigieelarvest valla- ja linnaeelarvesse raha eraldamine üksikisiku tulu ja riikliku elatusraha osas seadusega tehtud maksuvabastuste kompenseerimiseks; valla- ja linnaeelarvete tulude täiendamiseks; alg-, põhi- ja keskkoolide, õhtukoolide ja gümnaasiumide õpetajate, samuti perearstide palkade ning nende sotsiaalmaksu ja ravikindlustusmakse finantseerimiseks; kapitaalmahutuste finantseerimiseks; seadusega vallale ja linnale pandud riiklike kohustustega seotud kulude finantseerimiseks, samuti muudeks seadusega ettenähtud juhtudeks. Seaduses nähti muu hulgas ette sätted valdadele ja linnadele maksuvabastuste kompenseerimiseks (§ 3), valdade ja linnade eelarvete tulude täiendamiseks (§ 4) ja ühtlustamiseks (§ 5), valla ja linnaeelarvete toetusfondi moodustamiseks ja selle vahendite jaotamiseks (§ 9).

- 6) Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (RT I 1993, 37, 558), vastu võetud 2. juunil 1993. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse eelnõu 126 SE menetlusandmed, sh seletuskiri on leitav Riigikogu koduleheküljelt. Seadusega seotud dokumentide kohta on Rahvusarhiivis olemas säilik ERA.5119.2.263.

Kohaliku omavalitsuse ülesanded ja nendega seotud kulude katmine nähti ette seaduse §-s 6. Valla- ja linnaeelarve koostamist reguleeris sama seaduse § 39.

Valdade ja linnade tulubaasi määramist seadus vahetult ei reguleeri.

Valdade ja linnade tulubaasi kujundamist on Eesti teaduskirjanduses erineva vaatenurga alt käsitletud ja analüüsitud. Kui tunnete teema vastu laiemat huvi, on Teil võimalik tutvuda sellekohaste teadustööde ja artiklitega. Lisame alljärgnevalt valiku neist.

1. O. Raju. Omaavalitsuste rahastamine vajab muutmist. 2002.
2. O. Raju. Kohalike omaavalitsuste rahastamisest Eestis, 2007.
3. M. Adamson. Kohaliku omaavalitsuse ülesannete liigitamine: kohaliku elu küsimuste eristamine riigielu küsimustest, Tartu 2020.
4. R. Sandvik. Eesti kohalike omaavalitsuste fiskaalautonoomia ja tasandusfond selle mõjutajana, Tartu 2012.
5. R. Puustusmaa. Kohalikele omaavalitsustele toetus- ja tasandusfondist eraldatavate riigivahendite administreerimine, Tallinn 2016.
6. K. Esna. Kohalike omaavalitsuste tegevuste rahastamine, maksude ja toetuste struktuur ning mõju kohaliku arengu toetamisele. Tallinn 2026.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaido Jõgeva

Õigus- ja analüüsiosakonna juhataja

Lisa: M. M. selgitustaotlus (AK).pdf

Koopia: Riigikantselei

Tiina Kuusmann

631 6368 tiina.kuusmann@riigikogu.ee